

KELLET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1882.

Kolozsvár, vasárnap, február 26

Fizenkettődik évfolyam.

A PANSZLÁV AGITATOR.

A muszka tábornok Skobelew el megy Párisba, s hogy hasson a francia közvéleményre egy esetleges szláv mozgalommal Ausztria-Magyarország és Németország ellen irányuló törekvése kérdésében diktatóriát mond. Megbukik velők, Enunciációt fiasokt vallanak; a francia kormányelnök azt mondja rá: „ez az ember őrlött”; a császár visszahívja — a tábornok elveszté a tért, s ez a bukás mégis több szót provokál, a hóbortos muszkáról többet beszélnek, mintha tíz csatát nyert volna meg.

Az európai sajtó tele van a kérdés tárgyalásával s minden ország jelentősebb közlönye tárgyalja a Szkobelew mondásait, vitatva a conjektúrákat, melyek előállának, ha azok az álmok megvalósulnának.

Egyet bizonyít ez. Azt, hogy olyanoknak tekintik mindenféle az alkalmat, melyeknek idővel tisztulni lehet, a melyekkel valamikor ma-e, holnap-e, de számolni kell. Ránk e lármák szemléltetője nézve érdemes tanulság ez, s olvasóink tájékozásul regisztrálnunk kell a tényeket.

A tábornok személye nem fontos. Nem valami eseményeket alkotó talentum, hanem egy hóbortos fantazista — de a kinek személyében az ifjabb orosz nemzedék képviselőjét látják, s ennyiben tulajdonítanak fontosságot annak, a mit mond. Az ifjabb orosz nemzedékét, mely regenerálni akarja a korhadt, belső bajok által szagztatott országot minden áron, ha tűzzel, ha vassal, ha vérről. Oroszország forrongását, oszlását, azokat a feneketlen felfordult állapotokat, s rettenetes eseményeit, melyeknek tetőzetét a meggyilkolt császár szétrombolt tetemei képezték — nem vélik másképp lecsendesíthetni, mint egy háborúval, mely elfoglalja illetőleg más irányba terelje a most szüntelenül belháborgásokban emésztődő erőket.

A viszonyok úgy sem olyanok ott, a melyeket a mi államéletünkhez mérten megérthetnénk. Nem egyszer volt már példa arra, hogy hivatalosan az őszinteség minden látszatával egyebet hirdet Oroszországra, és egyéb ben készülőben nem hivatalosan. Hogy ez az egyéb készülődik, mozog, s mikor az actio pillanata elkövetkezett, a hivatalos Oroszország oda áll az élére és magáévá teszi. Így kezdődött a török háború is. A hóbortos generális beszédeit az is érde-

kessé teszi, hogy ennek a nem hivatalos orosz politika képviselőjének tekintik. Ezért figyelnek komoly politikuskok is, a német kancellár s az angol muszkabarát miniszterelnök is rá.

Figyelemreméltó továbbá az is, hogy míg a szláv világ előkelőségei, például a bolgár külügyminiszter félreismerhetlen óhaját fejezik ki a békeiránt, melyre regeneratio szempontjából szüksége van a szláv államoknak, addig az orosz lapok egyértelműen bele vannak bolondulva a háborús hangulatba. Fejtgetik, hogy az európai diplomacziának kell rendezni a fenforgó kérdést Oroszország és Ausztria-Magyarország között, s ha nem rendezik, háborúnak kell lennie. Bizonyosságot tesznek egyszersmind a lapok arról, hogy az orosz kormányköröket zavarba hozták a tábornok nyilatkozatai, — de hogy e körök sem idegenkednek egy esetleges háborútól.

Bárha tehát nem tagadhatjuk meg a fontosságát azon ténynek, mely a hóbortos panszláv agitator hazahívásában nyilvánul, s bárha a lábrakapó békésebb hangulat jelétől vehetjük azon hirt, — akár igaz, akár nem — melyet a berlini „National Ztg.” bocsátott világgá, hogy a császár külön kéziratban biztosította uralkodónkat és a német császárt békés szándékairól — nem ebben, hanem az európai politikai helyzetben van az iránt meg a garancia, hogy a muszka handa bandákban nem rejlik ránk nézve veszedelem.

Franciaországának egy esetleges háborúba való beavatkozásától alig tarthatni. A hangulat sem olyan. A francia lapok visszautasító nyilatkozataiból látszik ez. De a helyzet sem olyan, mert Anglia Egyiptomban, s Olaszország Tripolisban győtt meg a baját Franciaországnak egy esetleges muszka szövetségben vitt háborúban.

Anglia sem nézne újabb muszkahódítást közönyösen Európában, s még a szláv tartományok mindegyikére sem számíthatna ez a szövetség, a mire a fen nebb említett bolgár külügyminiszteri vélekedés is elég bizonyosság.

Az orosz hadsereg sines háborúra készülve. Más bajok voltak ott minthogy hasonló készüldésekre gondoltak volna, s a hadsereg mozgósítása sok bajjal járna. Szemben e törekvésekkel, a mi jól készült, s jól hangolt hadseregünk és Németország szövetsége, a melynek barátságos érületében, dacára az afféle Schulverein-féle otromba támadásoknak, megismerkedni, mert a műsorba felvett számok közül városunkban egy sem volt előadva.

A Liszt rapszodiája, minket különösen érdekelt, nem csak mert hazánk nagy fia ezekkel a művekkel kedveltette meg idegen országok népeivel a magyar zenét, de, mert földolgozásában és hangszerezésében éreztük fogjuk a lángelme szárnyalását, erejét és eredetiségét.

A próbák után itélve, a mű gyújtó hatásra számíthat.

Nem kisebb érdeklődéssel s kíváncsisággal várhatjuk Schumann zongora-hangversenyének előadását. Városunk egyik ép oly érdekes, mint tehetséges művésznője Máday Ilka kisasszony fogja előadni.

Schumann e hangversenyében nem csak kiképzett technicát, de erőt, kitartást és finom árnyalást követel előadójától. Nem külső hatást vadászó futamok halmazza, mint sok ilyen mű szerzemény, hanem gyöngéd motívumokból szőtt symphonia, melyben egyaránt szerep jut a zongorának és a kísértő hangszereknek, mik pótolnak, erősítenek ott, a hol szükség van rájuk.

Beethoven Fideliojából ismét hallunk egy számot, „Leonora nagy áriáját” az első felvonásból. Alig merjük bízni, hogy van valaki a művelt zenei közönségben, ki ez öröksépséggel zene-gyöngyöt ne ismerné. Leonora végtelen szerelme és földalozó bűsége nyilatkozik e hangokban, s mily egyszerű eszközökkel tudta Beethoven e mély jelentőségű dallamot előállítani. Az egész kíséretben csak a vonós hangszerek, 3 vadászkiált és egy fagott vesznek részt. Mily erős drámai hangulat hatja át minden frázisát, csak az tudja, a ki hallotta színpadon, a maga helyén. Pataky Otília kisasszony fogja előadni, a ki e választással finom zenei ízlését árulta el.

Farkas Ödönnek, a konzervatórium nagy

milyeneket jónak látnak némely körök intézni, nincs okunk kételkedni.

Hátra van mindezekon kívül az a nagy könyv, a melyből nem akar, vagy nem tud tanulni sokszor épen az a kinek szüksége volna rá.

Hátra van a történelem, melynek nyilvánvaló tanulsága szerint Xerxestől fogva a mai nagy muszka birodalomig műveletlen nemzetnek nincs módjában erőt venni, s uralkodni műveltek felett, s a melyik megvetve e tanulságot e törekvéstől vezéreltetve háborúba fog, az nem ront meg senkit hanem elpusztul maga. Ezt a tanulságot pedig jó nem feledni el!

A törvényhatósági bizottsági tagságra nézve a belügyminiszter, kimondta a következőt: Nem elegendhetlenül szükséges, miszerint a törvényhatósági biz. tagsági hely attól tétessék függővé, hogy az illető neve az orsz. képviselői választók névsorában előforduljon, hanem tekintettel az 1870. évi XLII. törvények 27. §-ára, elégséges, ha azon kellekkel bír, melyek őt az országgyűlési képviselőválasztók lajstromába való felvételre általában jogosulttá teszik, és ha ellene ezen törvény 20. §-ában elősorolt, vagy más egyéb törvényes akadályok fenn nem forognak.

Országgyűlés.

Febr. 23.

(Folytatás.)

Somsich beszéde után felszólal:

Eber Nándor: Mindenekelőtt meggyízi, hogy nem akart felszólalni, de olyan mindenféle alitásokat hallott a vita folyamában, hogy mégis indultatva ére magát a fölbeszólásra.

Fő sulya ezen alitásoknak abban rejlik, hogy a mi államunk mind katonailag mind politikailag most sokkal rosszabb mint volt. Eötvös Karoly egyenesen róla hivatkozott, a ki a katonai állás előnyét egy alkalmattal itt kifejtette. Van itt egy igen jó összehasonlítási pont t. i. a krivoscei lázadás 1869-ben.

Négy-öt hónapig folyt a harc, majdnem oly erővel, mint a mely most lezárult, és mi volt a következménye? Az ugynevezett knezlaczi békekötés. A katarói öböl, mely az egyedüli pont, hol hozzájuk lehetett jutni, ott vannak azon 2—3 ezer lab magas hegység, melyek majdnem meredeken a tengerbe emelkednek.

Az volt akkor a valódi oka annak, hogy az a knezlaczi beke megkötött, hogy nem térhetünk oda.

Most a helyzet egészen más. Mi fent vagyunk Trebinjénél és onnan két három óra alatt Grabovába mehetünk, (Mozgás a szélsőhálon) ha

tehetséggel igazgatójainak, mondhatók ujáteremtőjének, kinek hangalma s ügyeszeretete folytán részestül közönségünk ez idényben már másodszer nagyobb szabásu zeneművek előadásában — két műve van a műsoron. Egyik egy esti dal ének és zenekarra, s a másik a „Dies irae.”

Az első egy méla, hangulatteljes szerzemény, csupa kedély, izlés és kifejezés, érdekes fordulatokkal és kitűnő kidolgozással, a második pedig olyan hatalmas mű, mely hivatva van arra, hogy átépítse a mi városunk szűk határait s szerzőjének elismerést biztosítson széles körben.

A „dies irae” a gyásznap, mely

... jön, mint az átok

Porba döntve a világot.”

„A jajongás, a keservek

Panaszolvá egét vernék,

Ha a bíró elközelget.”

A bevezetés a halottak feltámadását s lamentációkat festi megkapó hangokban. A síramba beharag a gonosz szellem kárörvendő kacajja, melyet az angyalok harsonái nyomnak el s a kar remegve, felve intonálja: „dies irae.” Később egy lassu menett négy szólamu fuga hangzik:

„Ha a rosszak, kárhózzottak

Lángban égve feljajognak!

Üdvözölve hadd mosolygjak.”

melynek motívumait később a trombiták és püzonok harsogtatják a fafúvók s a vonós hangszerek tremolói által kísérve, míg a kar unisonoban vegyül bele a hatalmas részbe:

„Indákozzom, mégis félek,

Bánat és öröm közt — élek

Megváltást sejtve, reményelek.”

Majd mesterileg egyesítettnek a motívumok a kar- és zenekarban és végül ismétlődik az eleje, az utolsó ötlet napjának festése.

A megkapó műben több magán rész van.

(—i.)

Hírdetési díjak.

Egy négyeség eseményményi tér ára 2 kr.
Hálgadg minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakrabbi hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hírdetéseket felvesszünk:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.) Haasensteint és Vogler (Wallfischgasse 10.)
Budapest: Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasensteint és Vogler hirdetés köv. irodája. Goldberger A. hirdetés köv. irodája Budapest Szerviztér 3. sz.

Eljuttatási díjak

garmond sora után 25 krajczár fizetendő.

szükséges és Grabovó elzárja az egész Krivosceit. Ott van más oldalról a niksicai lap. Ott nincsenek magas hegység, hanem lejtőkön mehetni fel, egy napi járás után.

Ő nem mondta azt, hogy ezt fel kell használnunk, és pedig azért, mert mostani állásunk ott politikailag egészen más, mint akkor volt. Akkor milyenek voltak a körülmények? Törökország volt a hátuk mögött, s a törökök oda állottak a határookra, hogy át ne menjenek a Krivosceiába, de Herczegovinába és Montenegróba a felkelők átmertek és lejöttek Krivosceiába, a néktil, hogy a törökök ezt meggátolhatták volna.

A katonai állás tehát e tekintetben javult. Somsichnak az 1875-iki lázadásra mondott szavára azt válaszolja, hogy a lázadás kezdődött 1875-ben és tartott 1876. nyaráig: majdnem egy évig, mely minden oldalról jött agitáció által istápolva volt. Szabadon jöttek Szerbiából Boszniába, Montenegróból Herczegovinába.

Eötvös s Karoly: (közbeszól) Dalmáciából is!

Eber Nándor: Dalmáciából nem jöttek be. Mindezen előnyök dacára az történt, hogy egy év után a mozgalom ott volt, ahol előintétekben; Később 1876-ban belementek Montenegró és Szerbia. És mi volt a következménye? Az, hogy a törökök három hónap alatt a szerbeket úgy megverték, hogy a hatalmasságoknál kellett közbelepní. Másrészt ott volt Montenegró. Montenegró ugyan nem egészen úgy járt de ott volt Szuzejman pasa a ki átmert egész Montenegrót Scutariába anélkül, hogy a Montenegróiak meg akadályozhatták volna. És ezt Szuzejman pasa azért tette mert visszahívták, mert keletkezésben volt a muszka háború. A muszka háború volt tulajdonképp az, a mely ezen eredményeket előidézte melyek most oly nagy változást tettek azon a vidéken.

De a mostani helyzetet sem szabad figyelmen kívül hagyni.

Az európai helyzet — folytatja szóló — mégis csak némileg más, mint volt akkor. Kezdtük Muszkaországban. Nem titok, hogy ők azon állapotban vannak, és szépen ezen háború folytán, hogy ők bizony az actióra nézve alig vannak azon helyzetben, a melyben 1877-ben voltak, mikor a háború megkezdett. Nézzük viszonyunkat Németországhoz. Akkori időben a viszony egészen más volt, mint most. Most érzik hogy más helyzetük van. Muszkaország irányában, mint volt akkor, midőn azon támogatás folytán, a melyet véleményük szerint találtak 1870-ben, Muszkaország részéről, viszontszolgáltatásra hittek magukat kötelezve.

De vegyük a többi hatalmakat, s azt fogjuk látni, hogy ezek mind csak egy eszmét akarnak, t. i. a békét. És miért? azért, mert min-

denkinek van belső baja és senki sincs abban a helyzetben, hogy háborút akarjon. Így nekünk legnagyobb biztosítékunk az általános helyzet.

Hogyha Törökország képes volt Szerbiával és Montenegróval szembeállítani és magát egöszén egyedül védte Oroszországgal ellen, azt hiszem, hogy a mi helyzetünk még is csak egészen más most, mint volt előbb.

De az hozatik fel leginkább — és ezt hiszem a legnagyobb tévedésnek, Somsich Pál t. képviselő társai is említették, — hogy a tulajdonképpen antagonizmus köztünk s a szláv világ közt az occupatio dattalódik. Én azt hiszem, ez sokkal régebből dattalódik. Azok a törekvések, a melyek a muszka és szláv világban léteznek; századokon át vonulnak, azok nyomát már a múlt század közepe felé, s azóta periódice mindig éreztük. Ezek az occupatio által nem idéztettek elő, ezek már meg voltak. De mi történt az occupatio által? Ha megengedi t. képviselő ur megmondom. (Halljuk.) É sokat jártam ez országban, nem csak az occupatio előtt, hanem még mielőtt az 1867 bekövetkezett és mondatom, hogy az az állás, a melyet ott monarchiának elfoglalt, nagyon sajnálatos állás. A francia, az angol, az orosz, de még — az egyesülés után — az olasz is egészen más szerepeket játszottak. Tőlünk az igaz, nem félték; de sajnálták és lenéztek. Pedig mind hiába, nem kell azt hinní, hogy mi egyedül ki fogjuk egyenliten azon ellentétet, mely lassankint fejlődik. Itt, mint mindenütt az emberi dolgokban, csak két mód van, melyet egyeztetni kell, az egyik az ostar, a másik a czukor. És mit bizonyít mind ezen mostani izgalom minden oldalon, hogy mi megzártuk e tartományokat? Csak azt bizonyítja, hogy töltünk kezdenek tartani, (Durultság) hogy nekünk most oly állásunk van, a mely előzőlt nem volt, s hogy senki sem fog ujjat húzni.

De azt mondják, vonuljunk mi vissza az occupalt tartományokból határaink közé. Jókai Mór t. barátom ezt a kérdést már megemlítette. Én még csak azt tesszem hozzá, méltóztassanak elbírni, hogy nekünk ez esetben még helyebb kellene am visszavonulnunk; mert Dalmátia nem lesz oly könnyen megvédhető. Megmondom miért.

Somsich Pál (közbeszól): Volt eddig!

Eber Nándor: Igen, de eddig az a mozgalom nem volt úgy kifejlőde, mint most. Méltóztassanak megengedni, hogy én is szolgáljak egy kis történeti adattal, mely Montenegró keletkezésével összefüggésben van. Hogyan keletkezett a mostani Montenegró? Ugy, hogy mikor a törökök egy részről, a velenceiek másrésztől, a tengeről azokat a tartományokat elfoglalták, az ott lakó nép és velük a fejedelmek,

közönségük óta. Magdolna sirt magában — alkalmasint ő is az öröm miatt — fél éjszakán át sirt fekhelyén, s midőn estimaját mondta, többször hallám, a mint suttogva említi a gróf nevét, áldva azt...

Magdolna nagyanyja folyton gyengélkedett és meghalt, míg a gróf utazott. Nagyanyám nyugtot nem lve, járt-kelt egyik szobából a másikba, órákig elült a magbaltak üres ágya előtt, s úgy sirt a jó Terézia után, akár egy gyermek. Magdolna viselkedésben mindig oly különös volt, de most majdnem felni kezdenék tölle. Tizenegynapra keresztül nem aludt, nem evett majd semmit, magába zárkozottan ült elhalt nagyanyjának karosszékeben, nem szólt egy szót sem, s nem is sirt.

A gróf titkárja gyakran ellátogatott hozzá és vigasztalni iparkodott. Beszéde mindig úgy hangzott, mintha könyvből beszélne. Én először a gróf mellett, magdolna csak fél fülle hallgatta, s Magdolna bágyadtan bocsátotta alá kezét az övéből, ha néha megfogta volt a simogatta. Néha meg épen nem is látta s nem hallotta, mit beszélt. Ő pedig tekintetét állandóan rajta nyugtatta, s fejétől rubája szegélyéig méregette Magdolnát.

Egy nap a jó öreg komornyik keresett fel, s a palotába kísért: a gróf érkezett meg a látni óhajtott bennünk. A halottnéma leány arcára új élet üt. Elővette gyászruhát a szekérből s alig vettem észre magam, már kint állt, utrakészen s rém varakozva. Kezében pedig egy pompás ibolyacsokrot tartott.

A gróf irószobájában fogadott. Mint mindig, úgy most is, Magdolna oda tette le virágcsokrárt az asztalra a gróf arc képe elé, mint ha lábait elé rakná. Aztán ott álltunk kézen fogva egymást s talán első esetben remegve, a gróf előtt. Nem tudom, mi batott ránk oly nyo-

A legalább a hagyomány a mostani fejedelem elődjének tart, bevonult a fekete hegyek közé, de azért nem felejtette el, hogy az elhagyott tartományokban ur volt: le-le néznek most is az adriai tengerre, a kattarói öbölbe, s ahhoz ép úgy igényt tartanak, mint talán Hercegovinára — mert ez az Antivari, az a Dulcigno, melyeket neki adtak, előttük nem nagy jelentőségűek, mert ha a bóra futni kezd, a hajóknak szaladniok kell, nem mehetnek be a kikötőkbe, de igényt tartanak Kattaróra és még ezt nem bírják, addig nyugton nem lesznek. Ne higgye tehát senki, hogy békén lesznek, ha mi kimegyünk Hercegovinából. Szóval most a kérdés az, hogy jobb-e vagy rosszabb a jelen posztó a helyes-e annak megtartása? Én sokkal jobbnak vélem a jelen posztót, s annak megtartását kívánom, tehát megszavazom az előirányzott üszszegot. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ugron Gábor Éber Nándor beszédére reflektál s a felkelésre áttérve, azt mondja, hogy ha nem akarjuk, hogy a felkelések ismétlődjenek meg kell-e népet venni, mint Mihálovits ajánlta, de kérde, megbirjuk-e mi azt pénzen vásárolni, hogy minden egyes ember békében maradjon? ez szegény lenne a monarchiára, tehetetlenséget tüntetne fel Austria-Magyarországnak; áttér a miniszterelnök beszédére; tess megjegyzéseket. Végül kijelenti, miután katonai szempontból nem tartja helyesnek Bosznia és Hercegovina elfoglalását, pártolja Helfy és Mocsary határozati javaslatát. (Helyeslés a szélső balon.)

Szilágyi Dezső hosszabb beszéd kíséretében a következő határozati javaslatot terjeszti a ház elő.

Mondja ki a képviselőház, hogy a megszállott tartományokban a véderő szervezése a monarchia két állama törvény hozásának hozsáljárulása nélkül nem eszközölhető.

Beadja: Szilágyi Dezső, Apponyi Albert, Scitovszky János, Horánszky Nándor, Széchenyi Pál, Urányi János, Bittó István, Grünwald Béla, Somssich Pál, Bessenyei Ernő, gr. Berchtold László, Pulszky Ágost.

Tiszta Kálmán miniszterelnök: T. ház (Nagy zaj. Holnap!) Eszembe sem jut a t. ház becses figyelmét beszéd tartására igénybe venni (Zaj balfelől. Halljuk! jobbfelől) de engedelmekérek, ha a házszabályok jogot adnak személyes kérdésben vagy szavak félre magyarázása következtében szólni, azt hiszem, már ezen alapon is szólhatnak pár szót. Még inkább kívánnám ezt akkor, midőn egyikével a leguлыosabb személyes bántalmaknak, a törvénynek megszegésével vádolom az. (Élénk helyeslés jobb felől.) Csakis ez az ok, a miért pár szót szólni akarok. (Halljuk! Halljuk!)

Szilágyi képviselő ur a törvény megsértését látja abban, a mit én mondtam, hogy t. i. Boszniában az ujonczosás elrendelése miatt a törvényhozás hozzájárulása csak akkor lenne szükséges, s a hozzájárulásnak csak akkor kellene megtörténni, ha arra pénz kérének, ha azon kiállítandó katonaság szerves összeköttetésbe hozatnék a közös hadsereggel, vagy ha az a monarchia területére behozatnék. A képviselő ur ezek alapján beadott indítványát az 1880. VI. t. cz. 3. §-ra alapítja.

Szilágyi Dezső: Arra is! Tiszta Kálmán miniszterelnök: Tudom, alapította a véderőről szólóra is, mire, ha már méltóztatott eszembe juttatni, annyit most is mondhatok, hogy azon törvény értelmében a

masztolag. A jó Teréz anyó halála kellett hogy okozta ezt, mert azóta még nem láttuk a grófot. Előugrva vártuk a gróf megszólítását.

Futólagosan, fel és lejárva a szobában, fejezte ki részvétét. Szaraz, majdnem komény szavakban mondta Lénikének, hogy most már egyedül áll a világon, hogy ideje lenne valami derekasat tanulni, hogy megteszi érte mindazt, a mit egy becsületes és jó leányért szívesen megtenni kész, hogy egy intézetbe akarja küldeni, mert titkárja — és e közben futó pillantást vetett Magdolnára — nől akarja őt venni. E házasság előnyeit röviden kifejezte előtte. Róviden és oly mereven, hogy én majdnem „nem“ et kiáltottam Magdolna helyett. Aztán, míg ezeket mondta, ott állt az ablak előtt, hirtelen felugrott, ujjal az ablaküvegen dörömbölték, de gyors lélegzetvételre tulhangzott az üveg csörömpölésén.

Magdolna kezemet oly hevesen és gyorsan szorította, hogy minden erőme volt szükségem, nehogy hangosan feljajduljak. Ő azonban néman, leültöt szemekkel állt mellettem, figyelmesen halgatva a gróf hideg szavait, s csak midőn azt kérdezte: Meg vagy elégedve mindezzel Magdolna? — csak akkor felelt tompa, üres hangon: — Igen, gróf ur, köszönöm!

A gróf szigorúan ránézett, vette kalapját s lovagló ostorát, mosolygva megsejmitotta arczatát, Magdolnának futólag bólintott fejével s eltávozott, miközben azt mondta, hogy várakozunk ott.

A tágas teremben félhomály uralkodott, s én valami ismeretlen félelemtől megragadva, félénken egy alacsony szék szélére ültem, mely a szoba legészébb szögében állott. Magdolna mozdulatlanul állt ott azon helyen, a hol a gróf elhagyta volt. Előre hajolva, mintegy öntudatlanul figyelt a távozó léptek zajára, s midőn ezek elhangzottak, kezeit fúrte, s úgy nyú-

közbe hadsereg tagjainak szaporításáról vagy leszállításáról, annak szerves alkatrészeiről van és lehet csupán szó, egyébről nem. (Helyeslés jobbfelől.) Boszniáról azonban szó amaz 1880. VI. t. cz., melynek három §-ra hivatkozott a képviselő ur, azt mondván, hogy ott mondatik, hogy a mi nem tartozik az adminisztratív rendes keretbe, az csak a törvényhozás hozzájárulásával történhetik, már pedig ez — ugymond a képviselő ur — nem tartozik az adminisztratív rendes keretbe.

Ismétlem, nem akarok hosszasan nyilatkozni, hanem föl fogom olvasni az idézett 3. §. szövegről szövegét:

3. §. „Ezen tartományok közigazgatása úgy rendezendő be, hogy annak költségei azon tartományok saját jövedelmeiből fedeztessenek.“

Második bekezdés: „Ha és a mennyiben es azonnal teljes mértékben elérhető nem lenne — a rendes közigazgatás érdekében fedezendő üszszegekre vonatkozó előterjesztések, a közütyegyre nézve fennálló törvények értelmében, — a monarchia két felének kormányával egyetértőleg állapítandók meg.“

Harmadik bekezdés: „A mennyiben azonban Bosznia és Hercegovina igazgatása oly állandó beruházásokra vonná igénybe a monarchia pénzügyi hozzájárulását — tehát állandó beruházásokról van szó — „melyek nem a rendes közigazgatás keretébe esnek, u. m. vasutakra, középítkezésekre, vagy hasonló rendkívüli kiadásokra, — az ily járulékok csak a monarchia mindkét államában összhangzóan hozott törvények alapján engedélyezhetők.“

Már hogy ezen szakasz hogyan magyarázható az ujonczosási rendletre, hogy ezen szakasz alapján hogyan lehet azt a rendeletet törvénytelennek mondani, azt a t. ház megítélésére bízom addig is, míg különben erre tentartva magamnak a jogot, a képviselő ur vádjaira bővebben fogok válaszolni. (Élénk helyeslés jobb felől.)

Ülés végződött d. n. 2 óra 15 perczkor.

Febr. 24.

Herman Ottó kijelenti, hogy a delegáció nem illeszthető be az alkotmány keretbe és így annak határozatait legfőkébb csak tűri. A mi az okkupációt illeti, teljes tehetetlenségnek tartja, hogy a Balkán félszigeten lakó népeket európai és különösen császári osztrák adminisztrációs apparátussal lehessen a kultúrának megnyerni. A fejlődést ott maguknak a szlávoknak kell átengedni. A beavatkozás csak lázadást idéz elő. Az eddig követett politika a nemzetet nem erősítette, mint hirdették, hanem gyengítette anyagilag és erkölcsileg, Oroszország most sokkal erősebb, semhogy bennünket üsse nem örülhetne.

Eltekintve minden észszerűségi szemponttól, hogy t. i. senki sem kell provokálni szükség nélkül, elismerem minden államnak és nemzetnek önrendelkezési jogát. (Helyeslés a szélső baloldalon.) Én soha sem fogok arra az álláspontra helyezkedni, a melyre Magyarországon, fájdalom, sokan helyezkedtek akkor, mikor az a 12 esztendő bosnyák gyermek handszart ragadt, hogy az ő saját apjának tűzhelyét védje, midőn már apja, anyja és testvérei le voltak szorítva, hogy én azt a gyermeket bemutassam, hogy ime mily vadállat s mily kegyetlen nép lehet az a bosnyák, mikor a 12 esztendő gyermek az ő családja tűzhelyét védelmezi a berontás erőszaka ellen.

gött, mint szegény nagyanyja halálos ágyán. — Egyszerre csak az íróasztalához rohant, egy darab papírt apróbb kis darabkára tépett, mindenikre egy-egy rövid szót írt, a csokorból kivett néhány szál ibolyát s azokat a papírkákba göngyöltve, árnyékként suhant ide-oda a sötét szobában. Beledobta azokat a márványtartókba, eldugdosta az íróasztal sarkába, a szekrények mögé, könyvekbe, térképekbe, sőt még a nagy ingaóra mögé is jutott egy ilyen kis levél.

Hirtelen egy gondolattól áthatva, a gróf hálósobájába sietett, s jól láttam, a mint a régi nagy könyvbe is, mely az éji asztalkán állott, szin én eldugott egy ilyen kis levelet, de csakhamar ismét feltűnt halvány arca, és midőn a szolgák világát hozták, ismét ott állt a szoba közepén. Arca kifejezése nélküli s márványfehér volt, karjai erőtellenül hanyatlottak alá.

A szolgálkával a kinyalt titkár is belépett, s midőn azok ismét eltávoztak, amaz édes mosollyal ajkain közeledett Magdolnához, s szokott egyhangú előolvasó modorában mondta, hogy úgy tekint ezután, mint jegyesét, az ő és a gróf unak belegegyezése folytán, s hogy holnap egy nevelőintézetbe viendi, hol két évig kell maradnia. Nyűszörgve sáptozott, hogy olyan hosszú idő választja el szerencsésjétől, de ez olyan áldozat, melylyel állásának s jövőjének tartozik.

Magdolna érzéketlenül hallgatta, s csak midőn a titkár kezét csókolta me, akkor vettem észre egy mérges pillantást, mely a titkár bodros feje fölött siklott tova. Egy hosszú pillantást vetett a teremre, hol voltunk, aztán meg felnézett, nem tudom, ha vajjon a tetőre avagy a gróf arczképére, s oly gyorsan, mint eddig soha, elhagyta a termet, s csak kiérve lélekzett könnyebbülten fel. A titkár nyomában volt szakadatlanul, édes szavakat sutogva tőle, de minél édesebben beszélt, annál kiálthatatlanab-

Ha e felfogás helyes lenne, t. ház, akkor mind az, a mit dicst és szépet a mi történelmünk felmutat, (Helyeslés a szélső baloldalon) mindaz, a mi Eger városban a nők által történt, oda tartozik, a hova a 12 éves bosnyák gyermek cselekedete. (Helyeslés a szélső baloldalon.) A házi tűzhely szentiségének megvédelmezése mindig dicst és magasztat (Helyeslés a szélső baloldalon.) És én elismerem, hogy minden népnek van övédekezési joga és vinci semmi hatalom a világon, a mely az emberi és természeti jogok szempontjából jogosítva volna arra, hogy bárkit, egyént vagy nemzetet, és ennek házi tűzhelyét megtámadhassa és onnan őt jogosan kidobhassa. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Helfy Ignác tisztelt képviselőtársam különvéleményét pártolom. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Bánffy Béla gróf az Andrássy és Tisza ellen a szélső balról az okkupáció tekintetében felhozott vádakra megjegyzi, hogy ugy Andrássy Gyula gróf, mint Tisza Kálmán nem retten vissza sem a félrevezetett hatalom erőszakától, sem a félrevezetett néptől, megtették mindig azt, a mit saját hitük és lelkiismeretük helyesnek, jónak és a hazára üdvösnek látott. (Ugy van! jobb felől.)

A mi már magát a tárgyat illeti, hogy Boszniából vonuljunk ki, ezt könnyű ki mondani, de mit tesszünk helyébe azután: quid tunc? A kivonulást Skobelev is akarja, csak más módon: ő nem kivonulást, ő kiverést akar. Neki azonban van jó barátja, a kit behozson oda helyettünk; behozhatjuk a panterorizmust és a pankaceukát, a melynek nyele azután Pétervárra lesz. Ezt én kéri akarom. (Helyeslés.)

Nincsen nekünk ma már ott oly szövetségünk, a kit a magunk helyébe oda tehetnénk; ha nincs, tehát el kell foglalnunk a helyet mindaddig, míg a konstellaációk olyanok lesznek, hogy Magyarország déli határai biztosítva legyenek a netaláni orozva intézhető támadás ellen. (Helyeslés jobbfelől.)

Szilágyi Dezsőre vonatkozva ezeket mondja: A mi a t. képviselő ur Szentag Pál t. barátomra vonatkozólag mondott, legyen szabad megjegyeznem, hogy mi Szentag Pál képviselő társunkal, a régi multból ismerjük már és ismerjük annyira, hogy őt inkább tul szerénysággel és nem hatalmi vágyal valóditjuk. (Helyeslés.) Számos barátaink és tisztelőinek az utóbbi választások is nagy erőszéítésbe került, hogy rávegye őt a képviselői mandátum elfogadására, s mióta itt van közöttünk, nem becsavagva kielégítésére, nem hatalom nyeresére törekszik, hanem hogy képviselői minőségben csendesen és szerényen mint becsületes ember kötelességét teljesítse. (Élénk helyeslés.) Ezeket akarván elmondani, bator vagyok kinyilatkoztatni, hogy én egyik határozati javaslatot sem fogadom el, hanem hozzájárulok a pénzügyi bizottság javaslatához. (Helyeslés.) Domahidy István visszatitajja Csánády vadit, ki mint a vén muzikus, mindig csak egy nótát fúj. A mi az okkupációt illeti, remeg ugyan annak következményeitől, de látja a kényszerhelyzetet és elfogadja a kormány előterjesztését.

Mezői Ernő hosszabb beszédében szót az okkupáció káros következményeiről és veszélyeiről. Láng Lajos előadó rövid személyes felszólalása után Pulszky Ágost szótál fel

vált énelőttem, s igazán óhajtam, hogy Magdolna nől ne menne hozzá. A kertben találkoztunk az öreg komornyikkal, ki mélyen hajlongott a „Menyasszony“ előtt s a többi cseledés is úgy tekintett Magdolnára, mint egy idegenre.

A kastély másik szárnyában nagy élénkség uralkodott. Lakatos és kárpitosok dolgoztak serényen. Magdolna minden kalapács titésnél megrázkódott.

— Azok a jövőndöbeli grófnő termei — utogta a titkár. Magdolna lehajtá fejét s gyorsította lépteit.

Haza érve meglehetősen kedvetlenül meséltem el nagyanyámnak a házassági történetét, s a jó öreg asszony alig tért magához a nagy szerencsétől. Én nekem pedig nem tetszett e szerencse oly nagygnak, s Lénike sem tűnt fel úgy, mint egy boldog menyasszony. Egészen másképen képzeltem egy boldog menyasszonyt. Este, midőn szobánk ajtaja bezárult, s magunkra maradtunk, csendesen így szóló hozzám — gyujts tüzet a kandallóban. — A mint a lángok már lobogtak, felnyitá ruháját a mellén, kivette az ibolyacsokor maradványait kebeléből, hirtelen a tűzbe dobta, s nézte míg hamuvá égtek aztán kezét arcára szorítva mondá — jó éjt!

Félálomnak néztem különös magaviseletét, s — jó éj — kívánságát már majdnem álomban hallám. A mint következett reggel a titkár és nagyanyám elvittek Magdolnát, — elvesztettem a fejemet, sirtam és kiáltottam, hogy nálunk maradjon — de nem használt semmit, Magdolna szomorúan, lehorgasztott fejjel ment el, s egy egész éven át mi hirt sem hallánk tőle.

(Folytatása köv.)

A dél-szláv lázadás.

A „N. W. Abendblatt“ nak azt írják Dalmatiából, hogy ott orosz agensek segítségével panszláv bizottságok izgatnak. Erről a livnoi csend őrség parancsnoka tett először jelentést. A knini és sebenicoi kerületi kapitányság által elrendelt nyomozás kiderítette, hogy 14 ilyen bizottság működik: 6 közép és 8 északi Dalmatiában. — A bizottságok élén általában görög pápák állanak, a kik közül hármat elfogott a rendőrség.

Ez izgatás gyümölcse kezd élni. Mult vasárnap ugyanis két népgyűlés volt Archangelek klastrom (a Kerka mellett) és Kistanzi községben. Mind a két gyűlés elnöke pópa volt. Az egyik izgató beszédet mondott és kijelentette, hogy a szabadság órája tűt és segíteni kell a többi „hősöknek.“ A csendőrség közbelépett és négy pápát elfogott és a zárai püspöki palotába szállított.

Egyzersmind nagy banda mutatkozik Mac mellett, Sebenico környékén, a mely háromszáz tagból áll, a Knin és Sebenico közötti vidéket háborgatja és a dalmát vasut mentében kóborol.

Kiváltképen Dornis állomás forgott veszedelemben és ezért revolvért kaptak a vasuti tisztviselőket, az állomást pedig csendőrök szállták meg. E banda oly vakmerő, hogy Knin közelében támadott meg egy csendőr őrséget, de a támadás nem sikerült és egy ember elfogott, a ki állítólag görög theológus és az 1878. lázadásban is részt vett. A banda vezére Gattics nem regon obrováci jegyző volt és 1000 rti, eliskasztása után megszökött.

A Boszniában és Hercegovinában lévő osztrák magyar csapatok főparancsnoka, Jovanovic altabornagy, a helyzet felőlí nézeteit egy a csapatokhoz intézett parancsban tette közzé. Az érdekes parancs szövegről így hangzik:

„A ream bizott feladat, hogy Hercegovinában, melynek északi és keleti határán a lázadás kiűrt, nem különben Krivoszciában a rendet helyreállítsam, a viszonyok természeténél fogva nem könnyű dolog és így nagy igényeket támaszt a csapatok és a vezérlőem alatt álló hadtestek hozzátartozóinak kitarítása és erőlyével szemben.

Ily kipróbált csapatokkal azonban, mint a milyenek a vezérlőem alatt állók, a melyek a lazadókkal folytatott csatározásaikban vitézségeiket és odadásukat már is fényesen kimutattak, sikerülni fog, de sikerülni kell a ream bizott nevelési feladat eredménydus teljesítésének.

Bizonyos vagyok ugyan arról, hogy minden részről leghatásosabban támogatni fognak, de különben ezt el is várom és felhívom a parancsnokokat és a csapatokat, hogy hasonló bizalommal tartsak szom előtt feladatunk sikeres megoldását.

A terjedelem, melyre a lázadás szert tett és csapatainak csekély állománya, mindenek előtt arra késztet bennünket, hogy erősítéseket vonjunk magunkhoz és bevárjuk a legkedvezőbb évszakot, mielőtt hozzálatnánk az ellenfél levegéhez. Addig is a csapatok a számunkra kijelölt állomásokon megmaradni, azokat megtámadás esetén erőlyel védelmezni tartoznak, de nem szabad másnemű vállalkozásokban bocsátkozni, azokat kivéve, melyek szükségese az élművészet keresztülvitelére és az összeköttetés fenntartására. Eféle vállalkozások is mindenkor elegendő erőlyel viendők véghez hogy a siker bizonyos legyen.

Az illető csapatok az ilyen célra szükséges erősítéseket meg fogják kapni. Oly ellenéggel szemben, mely kisebb osztályokat kedvezőlen fekvést helyeken orozva megrohan és a legkisebb sikert nagy diadallal szokott kikiűrtölni, őrizkedni kell attól, hogy effélékre alkalmat szolgáltatassunk.

Ennélfogva határozottan megparancsolom, hogy mindent, hol kisebb szakaszok kiküldéséről van szó, ezek elegendő és sikert biztosító erőlyel eszközöltesse; kisebb szakaszoknak a lázongó területeken kémazemlére járnok egyáltalában nem szabad.

A fennmeltet okból, valamint a csapatok kimélése végett elkerülendő a katonaságnak köze hírekben alapuló ide-oda küldözgetése és áthelyezése, mivel ez ugy sem bir fontossággal és ezenfelül idő előtt kifárasztaná a csapatokat, a biztonság hiányának érzetét keltné fel bennök. Nyugodtan és bizalommal kell felfogni a helyzetet és noha az óvó intézkedések megteendőek, a nyugtalanító és őrkint változó híreknek hitelt adni nem kell. Minden tekintetét mellőző erőlyességet, párosulva a harcban való kitarással és óvatossággal, követelék az összes csapatoktól, de egyzersmind kívánom a segélyforrásokban amugy is szegény tartomány kimélését, mert kiméletlen eljárással magunkat rabolnók meg.

Minden tisztnek kötelességévé teszem az itteni talajviszonyok által indokolt harcmód tanulmányozását és figyelembe vételét. A csapatok kiképezése főleg a biztonsági szolgálat tekintetében, a hol csak erre alkalom kínálkozik, eszközendő és különös figyelem fordítandó a lövészet gyakorlatokra, hogy az ellenség, valahányszor velünk összecsap, katonai képzettségünk felelőségét mindenkor teljes sulylyal érezze.

KÜLFÖLD.

Skobelev tábornok tehát hazautazott. Egy pár nap múlva megérkezik a Neva partjára s majd lesz alkalma, hogy a csár előtt magyarázza meg különös magaviseletét. Remélhetőleg azonban e hazahívással nem lesz ez ügy bevégezve, mert ha Oroszország békés szándékairól meg akarja Európát győzni, akkor Német- és Ausztia-Magyarországnak alapos elégtételt kell adjon.

A panszláv lapok azt iparkodnak fejtegetni, hogy ha Skobelev a párisi tanuló előtt az occupált területnek s Ausztiahoz való viszonyát az európai diplomácia útján óhajtotta rendezni, csak az egész orosz birodalom kívánságát fejezte ki.

Ugyanily értelemben irnak kivétel nélkül a pétervári és moszkvai összes hírlapok. A „Rusa“ hozzá teszi, hogy az occupált terület politikai viszonyait okveten szerződésileg és a többi hatalmakkal egyetértve kell megállapítani, mert csak így kerülhető el a háború, melyet senki sem óhaj. Ha azonban Ausztia tovább monne Bosznia határánál és további foglalásra készülné a balkán félszigeten, akkor a háború el nem maradhat.

Párisból szálló hírek szerint Skobelev a Minsk mellett fekvő hadtest parancsnokságát veszi át. Skobelev pártja azon hirt terjeszti, hogy Bismarck herczeg azon hitet terjeszti, hogy a panszláv agitatio a nihilistáktól indul ki s a csár élete ellen van irányozva. A „France“ Skobelev elutazása alkalmából megjegyzéseket közöl Német- és Ausztia-Magyarország ellen.

Londonban híre jár, hogy Scobelev azért járt volna Párisban, hogy Francia orosz szövetséget hozzon létre, és Freycinet, Gambetta és Galiffetel conferált volna.

A tábornok mindent elkövetett, de a francziákat különösen pedig az intéző férfiakat igen hidegen hagyták az ő buzdításai. Grévy az első különösen kijelentette volna hogy Scobelev az örültek házába való.

Azt is beszélük hogy a tábornok Londonban is járt s az ir párt nemzeti vezetőivel is értekezett kikhez Egan ajánlotta Párisból. Ez alkalommal az ir párt tartását beszéltek meg oroszországnak előnyomozásának esetére.

A bécsi hivatalos körökben láthatólag arra törekednek, hogy Ausztia lakosságát, az esetleges orosz háború esélyei iránt meggyűjtassák. Nemcsak azon irányban működnek a hivatalosak, hogy a háború veszélyét általában tagadják, hanem azon irányban is, hogy az esetleges összehittközés alkalmára, Németország katonai segítsége is kitérásba tétetik.

E közben még olyan megjegyzések is kerülnek napnyénre, melyek azt mutatják, hogy még azon régiókban is, a honnan nem is gondolhattuk volna, azon sejtélem merül fel, hogy Ausztia belügyi politikájában rejlik annak oka, hogy az ország viszonyai a külföldhöz, nem olyanok, a mint az óhajlandó lenne.

De e nyugtalanító hírekhez azonnal megnyugtató dolgokat is tűznek, így például azt, hogy Wolkenstein gróf Berlinben a német államférfikkal megegyezett s azon biztosítást nyerte, hogy Oroszország támadása Ausztia ellen azonnal Németország fellépését fogná maga után vonni.

Az ember igen örömet hiszi el azt, a mit óhaj, de azt hiszik, hogy ilyenmő tárgyalások vezetésére a berlini nagykövet lenne a legalkalmasabb közvetítő.

A „kölnier Zeitg.“ bécsi levelezője állítólag egy magas rangú államférfi nyilatkozatát közli ki azt mondta volna: hogy osztrák orosz háború nem létezhet hanem igen is egy „német-osztrák-oszr háború“ mert Németország szövetsége ausztriával minden esetre fenn áll.

Skobelev, ki, mint a leuchtenbergi herczeg sógora, az orosz császári családnak is rokona, a hir szerint igen heves fogadtatásra számíthat Pétervárt.

Az összes Európa kíváncsian várja, miként fogják Skobelevet megbüntetni. Egyelőre az összes sajtó a tábornok beszédeivel foglalkozik s azt sokféleképen fejtegeti és magyarázza.

Castelar Emil egy madridi újságban azt írja, hogy Európa rövid idő múlva bekövetkezendő nagy szláv invasio küszöbén áll, s ezért feleltébb szükségesnek látja, hogy a latin úpfaj lehető legszorosabb szövetségre lépjen a német elemmel.

Munkácsy Mihályhoz

a vallás- és közoktatásügyi miniszter következő levelet intézte:

Tisztelt ur!

Önt s kitűnő nagy művét körtünkben látni, nem mindennapi, de mulékony öröm. Mi itt léte maradáno nyomait kívánnuk birni.

A tudományos akadémia tehát megbizott bennünket, Ipolyi Arnold püspök urat, Keleti Gusztáv igazgatót s engemet, hogy értekezünk Onnel s kérjük fel, hogy az akadémiai nagyetrem számára a magyar irodalom történetéből egy nagyobb képet fessen. Nekem pedig szándékom Önt felkérni, hogy a restauráció alatt le- vő budai koronázási templom díszét egy oltárképpel gyarapítsa.

2-2

39

(500)

(10)

Bécs, december 4. 1881.

(5)

(11—“)

A legdicsérőbb elismerések közöltettek velem küldeményeim jó minőségéért. (48) 1—1

1890

Megrendeléseket vidékre is a legnagyobb pontossággal teljesít. (240) 74—100

Értekezhetni : E kiadó hivatalnál. (49) 1—1

(19) 3-24

i jótál'ással. | 1 pompás czuk

- Mindez összesen csak 6 frt 75 kr.

Levélbeli megrendelés a pénz előleges beküldése vagy posta utánvétel teljesítettik, az

Erste Allgemeine Wiener Fabriks-Niederlage
 által, Bécs, Asperngasse 2—t, Ecke der Praterstrasse.

MINDEN

gyáros küld a karácsonyi vásárra a legújabb és izletesebben kiállított czikkkekből. Hogy azonban mind el nem adatnak, magától értetődik. Az illetőknek megvan már a magok haszna, és amerikai szokás szerint, a megmaradtakat reánk bízták, hogy azokat csakis a kiállítás árában, a munka megtérülése é pazarlóul. É czéloból állítottuk össze a fentebbi csoportot, mely eddigelő is már nagy sensatit keltett.

43